

P O S U D E K

vedoucího na diplomovou práci

Jméno a příjmení studenta: Blahoslav Fajmon
Téma diplomové práce: Ludwig Wittgenstein a teologie jako gramatika
Vedoucí práce: ThDr. Jiří Vogel Th.D.
Termín odevzdání posudků /2x/: do čtvrtka 10.5.2007

V Praze 10.5.2007

Blahoslav Fajmon se ve své diplomové práci pokouší odkrýt význam myšlenek Ludwiga Wittgensteina pro teologii, a více než to, dokonce se v závěrečné části snaží vystihnout, způsob Wittgensteinova myšlení vlastním aforistickým stylem, ve kterém se bezprostředně inspiroje Wittgensteinovým způsobem myšlení.

V úvodu práce shrnuje Wittgensteinovu filosofii, zejména na základě spisů: Filosofická zkoumání, Tractatus logico-philosophicus a O jistotě; se zvláštním ohledem na jeho pojetí gramatiky. Na základě Filosofických zkoumání shrnuje pojem gramatika následujícím způsobem: „Gramatika popisuje fungování řeči v konkrétní praxi určité skupiny lidí a srovnává takový celek řeči a činnosti s jinými reálnými nebo imaginárními celky, s ohledem na šíři rodových podobností a neostrost hranic významu pojmů.“(10) Gramatika se nesnaží o analýzu určitých jevů, nýbrž snaží se pochopit používání určitých slov. Nechce se tedy naučit něco nového, pouze pochopit to, co máme již před očima, co je již člověku známo.(13) Filozofická reflexe zde má smysl jen potud, pokud nám pomáhá vyjasnit smysl vlastních vět, respektive ukázat nesmyslnost jiných vět, nebo nesmyslnost filozofických vět samotných. Filosofie je pro Wittgensteina koncem filosofování.(13) „Gramatika jako filosofická metoda je tedy neteoretické, deskriptivní 'odřešení' filosofických problémů. Toho není možno dosáhnout prezentováním nějaké nové skutečnosti, ale zpřehledněním toho, co je nám již známo, a to popisem fungování řeči v konkrétní praxi určité skupiny lidí, a srovnání takového celku řeči a činnosti s jinými reálnými, nebo imaginárními celky, s ohledem na šíři rodových podobností a neostrost hranic významu pojmů. Tímto zpřehledněním se nepřibližujeme k normativní ideální řeči, ale k řeči v jejím obvyklém užití.“(15, srov. 50.)

V dalším sledu se věnuje kritice dvou zásadních teologických prací A. Thiseltona a G. Lindbecka, kteří na Wittgensteinovu filosofii výslovně navazují. V Thiseltonově práci považuje za zvláště přínosné ty pasáže, které se zabývají konkrétním zkoumáním biblické gramatiky.(40) V Lindbeckově práci shledává problém, neboť chce vytvořit teoretický základ opřený o Wittgensteinovu filosofii.(44)

Cíl Wittgensteinovy metody spatřuje ve snaze naznačit cestu a podnítit k vlastnímu myšlení, nikoli domyslet vše za čtenáře. „Jeho styl psaní vyžaduje značnou čtenářovu účast. Živlem, do kterého se pokusíme vzpínající se zlomky zašmodrchané řeči vrátit, bude současné běžné užití řeči (například v rámci náboženské komunity) (PI § 142). Zdá se totiž, že se „řeči Písma“ můžeme přiblížit jen tím způsobem, že se pro naši komunitu stane živá a zakořeněná v naší vlastní gramatice.“(51)

Na první padesáti stranách se autor věnuje především popisu jedinečného charakteru Wittgensteinova filosofického myšlení a jeho použitelnosti v oblasti teologie. To vše však činí za jediným účelem, jímž je poslední kapitola (závěr, který nemůže být závěrem, neboť má být počátkem čtenářova samostatného myšlení), kde se pokouší esejistickým stylem vyjádřit jakousi paralelu k Wittgensteinovým Filosofickým zkoumáním, kterou nazve Teologická zkoumání. Jde o jednoznačný poukaz na to, že pokud chceme Wittgensteinovy porozumět, musíme také nahlížet na svět jeho očima.

K práci je připojen dodatek, ve kterém je obsažen velice užitečný výběr Wittgensteinových názorů o náboženství.

Po formální stránce nemám námitek, autor se řídil normou ISO 690, poznámkový aparát je širší, než se na první pohled zdá, neboť neobsahuje pouze běžné poznámky pod čarou, nýbrž také poznámky ve vlastním textu, které odkazují na číslované odstavce a paragrafy Wittgensteinových knih.

Práce je velmi dobře napsaná, má logiku, odráží se v ní schopnost samostatně uvažovat, zaujetí pro věc, vlastní názory, které autor dokáže obhájit i schopnost myslet tvůrčím způsobem.

Navrhuji známku – výborně.

Jiří Vogel

